

Lezen: Matteüs 20:1-16

Tekst: vers 16

Gemeente van Jezus,

Vandaag kan Feijenoord kampioen worden. Vanaf de eerste dag van de competitie hebben ze bovenaan gestaan. Het kan toch bijna niet anders, dan dat dat ook op de laatste dag zo is.

Toch weten we het niet zeker. Het kan ook nog mis gaan. Is dat dan een gevalletje van 'de laatsten zullen de eersten zijn en de eersten zullen de laatsten zijn?' En wat is dat eigenlijk voor rare uitspraak van Jezus? Laten we daar over nadenken vanochtend.

Slide **Gods genade is onvergelijkbaar**

Slide Examentijd

Ik weet niet wat voor leerling jij bent. Of was. Je hebt in iedere jaargroep uitersten: sommigen doen er zo weinig mogelijk aan en gaan altijd net wel of net niet over. Anderen werken hard voor hoge cijfers en een prachtige eindlijst. Wat voor leerling ben jij?

Stel: de examenuitslagen komen binnen. En je hoort dat iedereen geslaagd is met allemaal negens. Hoe zou je dat vinden?

Ik kan me zo voorstellen dat je dat oneerlijk vindt. Zeker als jij altijd hard gewerkt hebt. En je ziet dat de luie studenten ook hoge cijfers krijgen. Dat is niet eerlijk. En misschien voelt een luie leerling zich dan ineens wel schuldig tegenover die anderen. Maar stiekem vind je het toch ook wel lekker. En misschien denk je achteraf: jammer, nou had ik nóg minder hoeven blokken dan het minimale dan ik al deed. Als ik dit geweten had...

Nou, zo'n voorbeeld gebruikt Jezus ook.

Slide Is God wel eerlijk?

Twee weken geleden las Koen een preek van dominee Kooij over het gedeelte hiervoor. Een jonge man was bij Jezus gekomen. En dan moet hij aan het einde al zijn rijkdommen verkopen voor de armen. Hij driipt teleurgesteld af.

De discipelen zijn getuige geweest van dat gesprek. Petrus, zoals altijd de woordvoerder van de groep, verwoordt hun gevoelens: 'Wij hebben alles achtergelaten en zijn u gevolgd. Waar kunnen wij naar uitzien?' Het is inderdaad zo. Ze lieten hun vissersschepen en hun familie, hun zekerheden, voor wat ze waren en gingen met Jezus mee. Zomaar, van de ene op de andere minuut. Dus is het logisch, dat de leerlingen wat terug verwachten. En Jezus lijkt daar ook aan toe te geven. Ze zullen zitten op twaalf tronen. En samen met Jezus zijn onderdanen regeren. Ja, het is zelfs zo: als je Jezus volgt en dat het allerbelangrijkste vindt. Belangrijker dan je eigen familie zelfs. Als je Jezus centraal stelt in je leven. En daar heel wat om laat. Dan zul je honderdmaal meer ontvangen, dan je nu los moet laten.

Je zult zelfs deel krijgen aan het eeuwige leven.

Jezus bemoedigt dus iedereen, die zich om Hem iets moet ontzeggen. Die hier in dit leven offert. Dat kan van alles zijn. Je kunt door je familie niet worden begrepen, juist misschien omdat jij gelooft. Of door vrienden. Jezus vraagt je geld, je tijd, je energie. Soms gaat dat ten koste van andere dingen. Bepaalde relaties kunnen onder druk komen. Staar je er niet op blind. Als je om Jezus iets laat, zul je het honderdmaal terug ontvangen.

Het lijkt er echter op, dat Jezus die woorden meteen weer van een waarschuwing voorziet. Hij gebruikt een raadselachtige spreuk: 'Vele eersten zullen de laatsten zijn, en vele laatsten de eersten.' Tempert Jezus meteen het enthousiasme, mijn broeder en mijn zuster? Relativeert Hij meteen wat Hij heeft gezegd? Waarschuwt Hij voor teveel optimisme? Het lijkt er wel op. Maar dan spreekt Hij de gelijkenis van onze tekst. En kleurt zo de uitspraak: *Vele eersten zullen de laatsten zijn* in. Hij voorziet die raadselachtige spreuk zelf van de nodige kanttekeningen.

Slide Het marktdenken van onze Heer

Hij gebruikt een alledaags verhaal, om het duidelijk te maken. Het hemels koninkrijk lijkt op een man, die een wijngaard had. En die man had dringend personeel nodig. Want het was tijd voor de oogst. Tijdens het seizoen had een wijnboer veel dagloners nodig. De druiven moesten worden geoogst. Ze moesten worden geperst. En de wijnvaten moesten worden gevuld. Werk genoeg dus. Hij gaat daarom vroeg naar de markt. Zes uur in de ochtend, als de zon net op is. Naar de markt. Als je werk zocht, ging je daar je diensten aanbieden. En als je arbeiders zocht, zocht je dus daar. De markt was een soort uitzendbureau. Daar werden de contracten gesloten. Hij huurt iedereen die hij maar kan krijgen. Sluit een C.A.O. Een denarie per dag. Daarvan kon je je gezin ruim te eten geven. Het was dus goed betaald. De arbeiders zullen tevreden zijn. Een dag hard werken, maar de beloning is er dan ook naar. Ze gaan dus aan het werk. Hun vooruitzicht is prachtig. Straks krijgen ze loon naar werken.

De heer heeft echter niet genoeg aan die vroege vogels. En dus gaat hij om negen uur weer naar de markt. Daar zijn weer dagloners aangekomen. Ook die huurt Hij. Zo gaat het ook om twaalf uur en om drie uur 's middags. Het werk moet af. Dus hij huurt iedereen die hij krijgen kan.

Maar dan gebeurt er iets gekks in het verhaal. Jezus wijkt af van het normale gebeuren. Want een uur voor het eind van de werkdag gaat de heer nogmaals naar het uitzendbureau. Dat is niet normaal. Voor dat uurtje huur je geen arbeiders meer. De heer uit ons verhaal doet dat echter wel. Hij gaat vlak voor sluitingstijd nogmaals naar de markt. En vindt daar weer mensen. Zijn vraag klinkt verwijtend: 'Wat staan jullie hier nog? Aan het eind van de dag?' Dat is inderdaad verwijtend bedoeld. Want de heer had op eerdere uren iedereen gehuurd die hij maar kon krijgen. Het werk moest toch af. Tot vier keer toe had hij de markt leeggeplukt. En nu staan er weer mensen.

Die mensen zijn de luiaards. Door de honger gedreven zijn ze op het laatste moment nog voor werk gaan kijken. Maar van harte is het niet gegaan. En ze liegen de heer ook nog voor. Ze doen het voorkomen, of ze er de hele dag al staan. Maar de heer weet beter. Hij was er al vier keer eerder. En toch huurt Hij ze. Voor dat laatste uurtje werk.

Daarmee toont Jezus ons de gerichtheid van de heer op die arbeiders. *Hij huurt ze niet, omdat Hij ze nodig heeft. Maar Hij huurt ze, omdat zij het nodig hebben.* Zij zijn uiteindelijk nog naar de markt gekomen. Omdat ze toch geld nodig hebben. De honger knaagt. Voor een uurtje heeft de heer in feite niets aan deze luie arbeiders. En toch huurt hij ze. Hij is gericht op de arbeiders en op hun welzijn. Hij wil ze graag aan het geld helpen, dat ze nodig hebben. Voor dat ene uurtje werk had hij ze net zo goed kunnen laten staan. Maar hij laat ze aan het werk gaan. Omdat zij het nodig hebben.

Slide Loon naar werken?

Die gerichtheid op het welzijn van de arbeiders blijkt ook bij de verdeling van het loon. Alle arbeiders krijgen niet wat ze verdienen, maar wel wat ze nodig hebben. De luie laatkomers hadden waarschijnlijk net zo goed een gezin te onderhouden als de eersten. En dus geeft de heer ze allemaal een denarie. Genoeg om goed van te eten met het gezin. Hij is gericht op de arbeiders. En wil ze allemaal het nodige geven.

Mokkend laten de eersten hun ongenoegen blijken. Dat vinden ze niet eerlijk. Zij hebben geploeterd in de hete zon. Zij hebben de hele dag moeten zwoegen. En krijgen niet meer dan de anderen. Die allemaal later gekomen zijn. Hadden ze dat geweten, dan hadden ze ook wel later kunnen opstaan. Dat is toch zo! Zo zouden wij ook redeneren.

De heer zet ze dan echter op hun nummer. Ze moeten niet zeuren. Ze krijgen toch genoeg om van te leven. Ze krijgen wat ze nodig hebben. En wat afgesproken was. Dan moeten ze daar achteraf niet op terugkomen: 'mag ik met mijn geld niet doen wat ik wil? Zet het kwaad bloed dat ik goed ben?' Ze krijgen genoeg. Dan moeten ze dat anderen niet misgunnen. Zijn goedheid moet hen juist blij maken.

Slide Zeg Gods goedheid kwaad bloed?

Toch, mijn broeder en mijn zuster, kunnen we wel meevoelen met de vroege vogels. Die de hele dag gewerkt hebben. Het is toch ook niet eerlijk! Twaalf uur lang ploeteren in de hete zon. En dan net zoveel ontvangen als die luie laatkomers. Die niets gepresteerd hebben! Iedere vakbond zou ervan steigeren. En ook ons gevoel protesteert.

Zo zullen de laatsten de eersten en de eersten de laatsten zijn. Dat lijkt haast een open deur intrappen. Dat was ons toch wel duidelijk geworden! Die vroege arbeiders waren de eersten, maar door hun ontevredenheid eindigen ze als laatsten. En de les voor ons is duidelijk: We moeten niet jaloers zijn op mensen, die later tot geloof komen. En dus eerst van het leven hebben genoten. Zoals wij er dan tenminste tegenaan kijken. We moeten ook niet jaloers zijn op mensen, die de kantjes ervan af lopen. Maar straks waarschijnlijk net zo goed als wij in de hemel zullen komen. Jaloezie is verkeerd, want dan eindig je toch nog als laatste. Ik zou nu 'amen' kunnen zeggen. Maar dat doe ik nog niet.

Want is dat wel de les? Is dat nu, wat Jezus ons duidelijk probeert te maken? Dat we niet jaloers moeten zijn? Omdat we anders wel eens als laatste kunnen eindigen? Ik denk, dat we er dan helemaal naast zitten.

Slide Groot rendement omdat de Heer goed is

In feite zegt Jezus in de gelijkenis helemaal niet veel over die arbeiders. De heer staat veel meer centraal. *Die* krijgt de hoofdrol. Het is zijn goedheid, die eruit springt. Zijn gerichtheid op de arbeiders. Hoe kort of lang ze ook hebben gewerkt, ze krijgen allemaal wat ze nodig hebben: een dagloon om hun gezin te onderhouden.

Dat zei Jezus toch ook tegen Petrus: 'je zult honderdmaal terugontvangen, als je nu mij volgt.' Honderdmaal. Dat is nog eens een rendement. Dat is tienduizend procent. In de zakenwereld doe je al een heel goede investering, als de waarde zich in een paar jaar tijd bijvoorbeeld vervijfvoudigt. God geeft ons echter het honderdvoudige terug. Daarmee geeft Jezus aan: Gods genade is niet te berekenen volgens menselijke maatstaven. Het gaat alle proporties te buiten. Gods genade is oneindig overvloedig. Als je je leven verbindt aan Jezus, krijg je zo ontzettend veel. Daar kun je gewoon niet bij met je kleine menselijke verstand. *Dát* is de les die Jezus wil verbinden aan deze gelijkenis. *Dát* wil Hij nog eens onderstrepen. De Heer van de wijngaard, onze God en Vader, is gericht op arbeiders. Is daarop gericht, dat iedereen genoeg krijgt. Genoeg om van te leven. Eeuwig te leven. Honderdmaal zul je terug ontvangen. Je winst zal zo groot zijn, dat je het als mens niet kunt bevatten. Jouw menselijke rekenmethodes. Loon naar werken enzo. Ze voldoen niet.

Zo legt Jezus grote nadruk op de genade. Je ontvangt loon. Inderdaad. Maar het is geen loon naar werken. Het is oneindig veel meer. Veel meer dan je verdient. Gods genade is overvloedig. Hij deelt echt royaal uit.

Dat zien we nog zo weinig. Het is ook het aanvalspunt van de duivel. Hij wil de grootheid van Gods genade naar beneden halen. Dat begon al in het Paradijs. Heel suggestief vraagt hij daar: 'God heeft je zeker wel verboden van alle bomen te eten?' Gods royale zorg wordt ter discussie gesteld. Dat is de tactiek van de duivel.

En zo pakt hij u nog steeds. Want wij hebben het wel steeds over leven van genade. Wij krijgen alles uit genade. Maar we rekenen onszelf nog steeds rijk uit verdienste.

Slide Wie ben ik?

Want zeg eens eerlijk: Met wie in de gelijkenis identificeerde u zich het meest? Zeg eens eerlijk? Toch met de werkers van het eerste uur? Want ja, we hebben er toch ook heel wat voor over? We werken ons kapot voor God. We gaan regelmatig naar de kerk. En we leven van jongsaf aan al zo netjes mogelijk. We proberen de wet te houden. We dienen. Voor onze God. We brengen iedere dag offers voor ons geloof. Wij zijn werkers van het eerste uur. Nietwaar? Zo identificeren we ons toch met die eerste werkers? Ik wel tenminste. En ik kan me hun woede zo levendig voorstellen.

Als je zo denkt, mijn broeder en mijn zuster, dan onderschat je de goedheid van God. Wij kunnen zo slecht leven van pure genade. We rekenen ons inderdaad rijk. En vinden dat we heel wat over hebben voor onze God. Maar dan gebruiken we menselijke rekenmethodes. En dan gaat het mis.

Wij zijn allemaal werkers van het elfde uur. Juist als we zo praten, dat wij er toch wel heel veel voor over hebben, voor geloven. Weet je, het stelt toch niets voor bij wat Jezus voor jou over heeft? En

we redden onszelf voor een groot deel, zo doen we in ieder geval. En als dat dan niet lukt. Ja, dan komen we door de honger gedreven uiteindelijk op de markt. Honger naar recht, vergeving, vervulling, perspectief. Wij zijn werkers van het elfde uur. We moeten ons niet te snel rijk rekenen. Wij horen niet bij de arbeiders van voor dag en dauw. Maar zijn zondig en onwillig.

En toch, mijn broeder en zuster, en toch wil God ons wel hebben. Toch huurt Hij ons voor zijn wijngaard. Toch mogen we voor Hem leven. Hij huurt ons, niet omdat Hij dat nodig zou hebben. Omdat wij voor Hem zoveel waard zouden zijn. Omdat wij toch wel heel veel toevoegen aan het koninkrijk van God. Nee, God neemt ons tot zijn kinderen aan. Hij wil ons in zijn wijngaard. **Omdat wij dat nodig hebben.** Wij kunnen niet zonder zijn genade. Wij kunnen niet zonder zijn oneindige goedheid. Wij maken er vaak een potje van. Zijn lui, zondig en onwillig. Willen niet voor Hem leven. En vertonen ons pas tegen sluiten van de werkdag op de arbeidsmarkt. En toch geeft Hij ons het volle loon. Hij wil jou zijn eeuwige leven geven. Hij wil zijn genade kwijt aan zondige mensen, als u en ik.

Berekenend vraag je, waaraan heb ik het verdiend? En hier is dat een goede vraag. Want je hebt het helemaal niet verdiend. Het is geen loon naar werken. Het is genade. Pure genade. Het duizelt je. Tienduizend procent. Nee, nog meer. Werkelijk waar, Gods genade is oneindig. Voor werkers van het elfde uur ligt daar toch het volle pond klaar. Een volledig dagloon. Onverdiend. Maar daarom niet minder waar. Het komt allemaal, door de gerichtheid van je Heer. Hij is op jou gericht. Hij wil het beste voor je. Hij is op u gericht, ondanks uw onwil. Ondanks uw luiheid. Ondanks dat, wil Hij zijn liefde aan je kwijt. Gods genade is inderdaad onvergelijkbaar.

Amen